www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Paranormal İnançlara Sahip Olmanın Yaşam Doyumuna Etkisi*

Effect of Having Paranormal Beliefs on Life Satisfaction

Mehmet Emin Kalgı** - Nihat Şimşek***

Abstract: This research aims to determine whether the levels of paranormal beliefs of undergraduate students on life satisfaction and examine this in terms of certain variables. In this research which is of general survey model, data was obtained through "Satisfaction With Life Scale", "Paranormal Beliefs Scale" and the "Personal Information Form" developed. In order to analyse data, independent t-test, correlation and multiple regression were applied. Research population is composed of students studying in Social Studies, Primary School, Turkish Language, and Primary School Mathematics Teaching Departments of the Nizip Education Faculty while research sample comprises 186 students selected through simple random sampling method. 65% (121) of these students are female while 34.9% (65) are male. Mean age is 22.34. Results of the research revealed that scores of male and female students in terms of traditional religious paranormal beliefs, sorcery and life satisfaction differ in favour of the female students while mean scores do not differ according to the gender variable, in terms of classical (non-religious) paranormal beliefs, future telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstition and paranormal belief. A positive significant relation was determined between the life satisfaction and paranormal beliefs, traditional religious paranormal beliefs, classical paranormal beliefs, sorcery as well as belief in psychic powers, while no relation was identified between the life satisfaction and future telling, spiritualism, extraordinary forms of life and superstitions. Moreover, as a result of the multiple regression analysis carried out to determine how much the variables such as traditional religious paranormal belief, sorcery, future telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life and superstitions predict life satisfaction, it was observed that these seven variables explain 14% of the variance in life satisfaction scores.

Structured Abstract: This research aims to determine whether the paranormal belief levels of the undergraduate students have any effect on their life satisfaction; and if any, to identify the level of this effect. In this empirical research, data was obtained through "Paranormal Beliefs Scale" and "Satisfaction with Life

* Bu makalenin bir kısmı "International Euroasia Congress on Multidisciplinary Studies-IV (Shymkent-Kazakhstan)" (25-28 Ağustos 2019) sözlü bildirisi olarak sunulmuştur. Bildiri, "Paranormal İnançlara Sahip Olmanın Yaşam Doyumuna Etkisi" başlığıyla Mehmet Emin Kalgı tarafından sunulmuştur. Araştırmada kullanılan veriler 2019 yılında elde edildiği için "Etik Kurul İzni" belgesi zorunlu değildir.

** Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Din Psikolojisi
Dr., Ministry of Education, Psychology of Religion

ORCID 0000-0001-6999-5059

mehmet.emin.63.21@gmail.com

*** Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Nizip Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü
Prof. Dr., Gaziantep University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Science

ORCID 0000-0002-7909-1851

nihatsimsek442@gmail.com

Cite as/ Atıf: Kalgı, M. E. & Şimşek, N. (2020). Paranormal inançlara sahip olmanın yaşam doyumuna etkisi. *Turkish Studies - Religion*, 15(3), 333-346. <https://dx.doi.org/10.47091/TurkishStudies.43476>

Received/Geliş: 09 May/Mayıs 2020

Accepted/Kabul: 20 September/Eylül 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 25 September/Eylül 2020

CC BY-NC 4.0

Scale". "Paranormal Beliefs Scale" developed by Arslan (2011) consists of twenty seven (27) items. This scale is composed of two sub-factors as traditional religious paranormal belief and classical (non-religious) paranormal belief. Sub-factor of classical (non-religious) paranormal belief covers six factors in itself as sorcery (1), future telling (2), belief in psychic powers (3), spiritualism (4), extraordinary forms of life (5) and superstitions (6). Scale items are coded and scored through "totally disagree (1), disagree (2), agree (3) and totally agree (4)". Factor load value of the scale items vary between .42 and .86, and internal consistency coefficient was calculated as 0.85. "Satisfaction with Life Scale" originally improved by Diener et al. (1985), and concerted to Turkish by Baysal (2016) is composed of one factor and five items. Scale items are coded and scored through "totally agree (5), mostly agree (4) and moderately agree (3), slightly agree (2) and totally disagree (1)". Factor load value of the scale items vary between .72 and .85, and internal consistency coefficient was calculated as .88. In this research, internal consistency coefficient of the scale was determined to be .83.

Research population is composed of students studying in various departments of the Nizip Education Faculty while research sample comprises 186 students selected through simple random sampling method. 65% (121) of these students are female while 34.9%. (65) are male. Mean age is 22.34. Fundamental problem of the research is to determine whether paranormal belief has any effect on life satisfaction. Accordingly, answers to the following questions were sought:

- 1) Do the paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstition and life satisfaction levels of the students differ according to gender variable?
- 2) Is there a relation between the age and individual income status, and paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstitions and life satisfaction?
- 3) Is there a relation between the life satisfaction of students and paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstitions?
- 4) Do paranormal belief and variables related to dimensions of paranormal belief predict life satisfaction significantly? Which one of ones of these variables significantly predict life satisfaction more?

In order to analyse the research data, independent t-test, correlation and multiple regression analysis were utilised. Accordingly;

- 1) t-test was applied to examine whether paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future-telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstitions and life satisfaction levels differ according to the gender variable?
- 2) Pearson product-moment correlation was applied to examine whether there is any relation between the life satisfaction levels of students and paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future-telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstitions; and between age and individual income status and paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future-telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstitions and life satisfaction;
- 3) and multiple regression analysis was used to measure how do paranormal belief and variables related to dimensions of paranormal belief predict the life satisfaction levels.

Results of the research revealed that scores of having traditional paranormal belief and belief in sorcery differ in favour of the female students. However, it was determined that mean scores of the female and male students do not differ as regards paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, future-telling, belief in psychic powers, spiritualism, extraordinary forms of life, superstitions and life satisfaction. Another point that the results of the research concerns whether life satisfaction scores differ according to the gender variable. Based on the results, it was determined that life satisfaction scores differ in favour of the female students. While a significant relation was determined between life satisfaction and paranormal belief, traditional religious paranormal belief, classical (non-religious) paranormal belief, sorcery, belief in psychic powers; no relation was found out between life satisfaction and future telling, spiritualism, extraordinary forms of life and superstitions. No relation was determined between both age and individual

income status and paranormal belief and dimensions of paranormal belief while a significant relation was determined between individual income status and life satisfaction. It was observed that seven dimensions of paranormal belief explain 14% of the variance in life satisfaction scores. Moreover, it was ascertained that variables of religious paranormal belief and belief in psychic powers acted as significant predictors for life satisfaction.

Keywords: Psychology of Religion, Life Satisfaction, Paranormal Beliefs, Sorcery, Superstition, Spiritualism.

Öz: Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin paranormal inanç düzeylerinin yaşam doyumuna bir etkisinin olup olmadığını tespit etmek ve bunu bazı değişkenler açısından incelemektir. Genel tarama modelinde olan bu araştırmanın verileri, "Yaşam Doyumu Ölçeği", "Paranormal İnançlar Ölçeği" ve geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile elde edilmiştir. Verileri analiz etmek için bağımsız t-testi, pearson momentler çarpımı korelasyonu ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Nizip Eğitim Fakültesi'nin Sosyal Bilgiler, Sınıf, Türkçe ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümleri'nde eğitim-öğretim gören öğrenciler, örneklemini ise bu öğrenciler arasından basit tesadüfi yöntemle seçilmiş olan 186 kişi oluşturmaktadır. Bunların %65.1'i (121) kız, %34.9'u (65) ise erkektir. Yaş ortalaması ise 22.34'tür. Araştırma sonucuna göre, kız ve erkeklerin geleneksel dinî paranormal inanç, büyü ve yaşam doyumunu ortalama puanlarının kızların lehine farklılaştığı; buna karşın, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, geleceği bilme, psişik güçlere inanç, ruhçuluk, olağandışı yaşam formları, batıl inanç ve paranormal inanç ortalama puanlarının ise farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yaşam doyumunu ile paranormal inançlar, geleneksel dinî paranormal inançlar, klasik paranormal inançlar, büyü ve psişik güçlere inanç arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilirken; geleceği bilme, ruhçuluk, olağandışı yaşam formları ve batıl inançlar arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Bununla birlikte, geleneksel dinî paranormal inanç, büyü, geleceği bilme, psişik güçlere inanç, ruhçuluk, olağandışı yaşam formları ve batıl inançlar gibi değişkenlerin yaşam doyumunu hangi düzeyde yordadığını ortaya koymaya yönelik yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda bu yedi değişkenin, yaşam doyumunu puanlarındaki varyansın %14'ünün açıkladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Yaşam Doyumu, Paranormal İnançlar, Büyü, Batıl İnanç, Ruhçuluk.

Giriş

Geçmişten günümüze kadar paranormal inanç ve uygulamalara bir ilginin olduğu ve bu ilginin giderek devam ettiği bilinen bir gerçektir. Pozitivizm, her ne kadar bu tür inanç ve uygulamaları reddetse de birçok metafizik konuyu açıklamada yetersiz kalmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bugün birçok teknolojik gelişme insanların bazı alanlardaki ihtiyaçlarını karşılarsa da, onların yaşadığı ruhî bunalımlarına çare olamamaktadır.

Günümüz toplumu, yaşadığı ruhsal ve toplumsal bunalımlar nedeniyle "Risk Toplumu"na (Beck, 2014) dönüşmüştür. Bu durum bireylerin depresyona girmesi, umutsuzluk, yalnızlık, anlamsal ve varoluşsal krizler yaşamasına neden olmuştur. İnsanlar negatif duygularla başa çıkmak veya bu krizlere çözüm bulabilmek için bir yandan klasik manada dinsel kabul edilen Mesih'in yeryüzüne inşi, Mehdi ve Deccal'ın ortaya çıkışı, şeytan, melek, cin vb. paranormal inançlara; diğer yandan dinsel kabul edilmeyen büyü, muska, sihir gibi paranormal inançları canlı tutmasını sağladığı söylenebilir. Farklı dini grupların (örneğin; bazı cemaat veya tarikatlar) müntesiplerine mistik, ezoterik, paranormal inanış ile ilgili düşünce ve söylemlerini aşılama, insanların yaşadığı anlam krizleri ile başa çıkmak ve varoluşlarını ortaya koymak için bu tür inanışlara yönelmesine sebep olduğu söylenebilir.

Paranormal inanç çok boyutlu bir kavramdır. Hem dinsel (cin, melek, şeytan vb.) hem de klasik (büyü, burç, telepati, telekinezi vb.) manada içinde birçok öğeyi barındırmaktadır. Paranormal inanç çok boyutlu bir kavram olmasının yanı sıra, kültürden kültüre de değişiklik gösterebilmektedir. Bazı öğeler bir kültür veya bir din için paranormal olarak ifade edilebilirken

diğer bir kültür veya din için bir anlam ifade etmeyebilir, hatta normal bile kabul edilebilir. Bunun için paranormal ölçeklerin maddeleri hazırlanırken o kültürün ve dinin yapısı da göz önünde bulundurulmalıdır.

1. Kavramsal Açıklamalar ve İlgili Araştırmalar

Günümüzde sosyal bilimlerle ilgili birçok kavramın farklı kuramlar ışığında tanımlandığı ve bu kavramlara ilginin arttığı görülmektedir. Özellikle bu kavramlar büyü, telekinezi, ruhçuluk vb. paranormal inançlar ise daha çok ilgi görmektedir (Arslan, 2015:56). Bu durum, paranormal inançlarla ilişkili olarak sosyoloji ve psikoloji alanındaki araştırmaları bir yandan arttırırken diğer yandan mevcut olan araştırmaları daha da derinleştirilerek çalışılmıştır (Parladır ve Özkan, 2015:173-174).

Gerek yaşam doyumu gerekse de paranormal inançlar kavramı ile ilgili ortak bir tanım birliğine varmak zordur. Çünkü, sosyal bir varlık olan insanın olaylara, durumlara karşı psikolojisi farklılık gösterebildiği gibi inançlara yaklaşımı, inanma düzeyi, dinî yaşayışı, dindarlık algısı vb. birçok durumda da farklılık gösterebilmektedir.

Yaşam doyumu, belirlenen hedeflere ulaşma derecesi (Koç, 2001), kişilerin istek ve ihtiyaçlarının karşılanması (Deniz ve Yılmaz, 2004:2), bireyin beklenti duyduğu durumlar ve sahip olduğu imkânlar arasında dengenin sağlanarak mutlu olması (Özer ve Karabulut, 2003:72), mutluluk ve moral yönünde iyi olma hali (Vara, 1999), belli bir alanla ilişkili olmayıp yaşamın tümünün pozitif yönden değerlendirilmesi (Dağlı ve Baysal, 2016:1251) ve subjektif iyi olma hali (Koçak, 2016) olarak tanımlanmaktadır. Paranormal inanç ise, doğa kanunlarının sınırlarını zorlayan, fiziksel gerçekliğin dışında veya ötesinde ve bilimsel olarak açıklanması zor olan başta melek cin, şeytan gibi dinî kavramlara; astroloji, falcılık, dejavu, telepati, telekinezi gibi dinî olmayan kavramlara duyulan inancı ifade etmektedir (Arslan, 2011:14; 2015: 62).

Yapılan literatür taramasında paranormal inanç konusunun ele alınması Türkiye'de yakın tarihlere dayanmaktadır. Ulaşılabildiği kadarıyla empirik yolla ilk araştırmanın Dag (1999) tarafından yapıldığı görülmüştür. Dag (1999) 350 katılımcı ile yaptığı araştırmada, paranormal inançlar ile kontrol odağı ve semptomatoloji arasında bir ilişki olup olmadığını irdelemiştir. Daha sonra paranormal inançlar kavramı ile ilgili her ne kadar yapılan araştırmalar artmış olsa da, bu araştırmaların büyük bölümü teorik olarak yapılmıştır. Arslan'ın (2010, 2011) geliştirdiği "Paranormal İnanç Ölçeği", bu konuyla ilgili önemli bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Yaşam doyumu kavramının kökeni 2500 yıl öncesine dayandırılmaktadır. İlkçağ felsefecileri bu kavrama maddeci ve ruhçu; ortaçağ felsefecileri dinsel ve dogmacı; yeniçağ felsefecileri özgürlükçü ve hümanist; 17. yy felsefecileri bilgici; 18. yy felsefecileri akılcı; 1. Dünya Savaşı sonrası felsefeciler modernist ve 2. Dünya Savaşı sonrası felsefeciler ise değişimci ve post-modernist yaklaşmışlardır (Şimşek, 2011:15-16). Bu kavramın belli bir sistematige oturması ve empirik olarak çalışılmaya başlanması 1960'lardan sonra olmuştur (Gündoğar vd., 2007:15). Ulaşılabildiğimiz kadarıyla Türkiye'de bu kavramın literatürde kullanılması ve araştırılması 1970'lerden sonra başlamış ve bu araştırmalardan biri Kuzgun (1972) tarafından yapılmıştır. Kuzgun (1972) araştırmasında, kendini gerçekleştirme güdüsünün kişiye sağladığı doyumu psikolojinin çeşitli kuramlarıyla açıklamaya çalışmıştır.

Türkiye'de yaşam doyumu ve paranormal inançlar konusunu birlikte ele alan çalışmalar sınırlıdır. Oysa paranormal inançların yaşam doyumuna bir etkisi olduğu yadsınamaz. Konunun daha iyi anlaşılması için geniş bir literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen araştırmalarda bu iki konuyu doğrudan ele alan araştırmalarla karşılaşıldığı gibi bu iki konuyu dolaylı olarak ele alan ya da bu konularla ilişkili başka kavramlarla da karşılaşılmıştır.

2. Yöntem

Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Empirik yolla yapılan bu araştırmada paranormal inançlara sahip olmanın yaşam doyumuna bir etkisinin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla araştırmada kullanılan temel değişkenler, paranormal inançlar ve yaşam doyumdur. Araştırmanın modeli şu şekildedir:

Şekil 1: Paranormal inançlar ile yaşam doyumu ilişkisine dair araştırma modeli

2.1. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın temel problemi, paranormal inancın yaşam doyumuna bir etkisinin olup olmadığını tespit etmektir. Bu doğrultuda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

a. Katılımcıların paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, geleceği bilme, büyü, psişik güçlere inanç, olağandışı yaşam formları, ruhçuluk, batıl inanç ve yaşam doyumu düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

b. Yaş ve öznel gelir durumu ile paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, büyü, psişik güçlere inanç, geleceği bilme, olağandışı yaşam formları, ruhçuluk, batıl inançlar ve yaşam doyumu arasında bir ilişki var mıdır?

c. Öğrencilerin yaşam doyumu ile paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, geleceği bilme, büyü, psişik güçlere inanç, olağandışı yaşam formları, ruhçuluk ve batıl inanç arasında bir ilişki var mıdır?

d. Paranormal inanç ve paranormal inancın alt boyutları yaşam doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır? Bu değişkenlerden hangisi ya da hangileri yaşam doyumunu anlamlı düzeyde daha fazla yordamaktadır?

2.2. Araştırmanın Hipotezleri

H1. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin paranormal inanç, paranormal inanç alt boyutları ve yaşam doyumu düzeyi puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık vardır.

H2. Öğrencilerin yaşam doyumu ile paranormal inanç ve paranormal inanç alt boyutları arasında anlamlı ilişki vardır.

H3. Öğrencilerin yaş düzeyleri ile paranormal inanç, paranormal inanç alt boyutları ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişki vardır.

H4. Öğrencilerin öznel gelir durumu ile paranormal inanç, paranormal inanç alt boyutları ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişki vardır.

H5. Paranormal inanç ve paranormal inancın alt boyutları yaşam doyumunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Nizip Eğitim Fakültesi'nin; Sosyal Bilgiler, Sınıf, Türkçe ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümleri'nde eğitim-öğretim gören öğrenciler; örneklemini ise bu öğrenciler arasında random yolla seçilmiş olan 186 kişi oluşturmaktadır. Bu kişilerin %65.1'i (121) kız, %34.9'u (65) ise erkektir. Yaş ortalaması ise 22.34'tür. Seçkisiz örneklem, her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı vererek seçilen birimlerin örnekleme alındığı bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2012:85). Yani random yolla seçilmiş örneklem yöntemlerinde tüm birimlerin seçilme olasılığı aynıdır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, "Paranormal İnançlar Ölçeği", "Yaşam Doyumu Ölçeği" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" ile elde edilmiştir.

2.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada cinsiyet, yaş ve öznel gelir durumu ile ilgili sorular araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu değişkenlerin paranormal inançlar ve yaşam doyumu ile bağlantıları araştırılmıştır.

2.4.2. Yaşam Doyumu Ölçeği

Diener vd.'lerinin (1985) geliştirdiği ve Türkçeye uyarlanması Dağlı ve Baysal'ın (2016) yaptığı "Yaşam Doyumu Ölçeği", tek faktör ve beş maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri; "tamamen katılıyorum (5), büyük oranda katılıyorum (4), orta düzeyde katılıyorum (3), çok az katılıyorum (2) ve hiç katılmıyorum (1)" biçiminde kodlanıp puanlanmaktadır. Yaşam doyumu ölçeğinin geçerlilik analizi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizini yapılmıştır. 200 sınıf öğretmeni ile yapılan araştırmada, ölçek maddelerinin yük değerleri .72 ile .85 arasında değişmekte ve toplam varyansın %68.38'ini açıklamaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi için ise modelin uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür (Dağlı ve Baysal, 2016:1258). Ölçeğin güvenirlik analizi için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach-Alpha) 0.88 olarak tespit edilmiştir (Dağlı ve Baysal 2016:1258). Daha sonra Dağlı ve Baysal (2016:1259), test-tekrar test analizi için 47 öğretmen ile iki hafta arayla uygulama yapmış ve uygulama neticesinde korelasyon değerleri arasında bir ilişkinin bulunduğunu tespit etmişlerdir ($r = .97$ $p < .01$). Araştırmamızda ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.83 olarak hesaplanmıştır.

2.4.3. Paranormal İnançlar Ölçeği

Arsalan (2011) tarafından geliştirilen "Paranormal İnançlar Ölçeği" toplam yirmi yedi (27) maddeden oluşmaktadır. Ölçek, geleneksel dinî paranormal inanç ve klasik (dinî olmayan) paranormal inanç olmak üzere iki alt faktörden oluşmaktadır. Klasik (dinî olmayan) paranormal inanç alt faktörü de kendi içinde büyü (1), geleceği bilme (2), psişik güçlere inanç (3), ruhçuluk (4), olağandışı yaşam formları (5) ve batıl inanç (6) olmak üzere toplam altı faktörden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri; "hiç katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), katılıyorum (3) ve kesinlikle katılıyorum (4)" biçiminde kodlanıp puanlanmaktadır. Ölçeğin geçerlilik testi için faktör analizi yapılmış ve analiz sonuçlarına göre ölçek, geleneksel dinî paranormal inanç, geleceği bilme, büyü, psişik güçlere inanç, olağandışı yaşam formları, ruhçuluk ve batıl inanç olmak üzere yedi boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin faktör yüklerinin 0.42 ile 0.86 arasında olduğu, faktörleri açıklayan varyansın %58.7 ve faktör özdeğeri ise %16.8 olarak tespit edilmiştir (Arslan, 2011:164). Ölçeğinin güvenirliği için iç tutarlılık katsayısına bakılmış ve bu katsayı 0.85 olarak

hesaplanmıştır. Bununla birlikte geleneksel dinî paranormal inançlar alt faktörünün iç tutarlılık katsayısı 0.89 ve klasik (dinî olmayan) paranormal inançlar alt faktörünün iç tutarlılık katsayısı ise 0.78'dir. Klasik (dinî olmayan) paranormal inanç ölçeğinin alt faktörlerinin iç tutarlılık katsayıları ise şöyledir: büyü 0.81, geleceği bilme 0.68, psişik güçlere inanç 0.56, ruhçuluk 0.69, olağandışı yaşam formları 0.60 ve batıl inanç 0.60'dır. Bu araştırmada ise paranormal inançlar ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı 0.83, geleneksel dinî paranormal inançlar iç tutarlılık katsayısı 0.85, klasik (dinî olmayan) paranormal inançlar iç tutarlılık katsayısı 0.78, büyü iç tutarlılık katsayısı 0.81, geleceği bilme iç tutarlılık katsayısı 0.73, psişik güçlere inanç iç tutarlılık katsayısı 0.70, ruhçuluk iç tutarlılık katsayısı 0.65, olağandışı yaşam formları iç tutarlılık katsayısı 0.43 ve batıl inançlar iç tutarlılık katsayısı 0.67 olarak bulunmuştur.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, lisans düzeyinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin paranormal inanç ve yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyet, yaş ve öznel gelir durum değişkenleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığını; paranormal inançlar ve alt boyutları ile yaşam doyumu arasında bir ilişki olup olmadığını ve ilişki varsa hangi yönde olduğu; paranormal inanca sahip olmanın yaşam doyumunu yordayıp yordamadığını ve yorduyorsa hangi düzeyde yordadığının tespiti edilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 1: Cinsiyete Göre Paranormal İnanç, Paranormal İnançın Boyutları ve Yaşama Doyumu Puanlarına İlişkin Bağımsız t-testi Sonuçları

		Geleneksel Dinî Pİ	Klasik Pİ	Büyü	Geleceği Bilme	Psişik Gİ	Ruhçuluk	OYF	Batıl İnanç	Toplam Pİ	Yaşam Doyumu
Kız	$\bar{X}$	33.79	38.00	11.31	7.82	6.60	4.81	4.69	2.79	71.75	14.31
	ss	4.50	6.40	2.58	2.76	1.78	1.65	1.47	1.23	8.60	4.30
Erkek	$\bar{X}$	31.68	37.23	10.06	7.94	6.78	4.71	4.66	3.08	68.91	12.69
	ss	6.57	9.49	3.82	3.10	1.82	1.96	1.59	1.50	13.16	4.61
	t	2.31	0.65	2.65	-0.26	-0.68	0.36	0.13	-1.38	1.76	2.33
	p	0.02*	0.51	0.00**	0.79	0.49	0.71	0.89	0.16	0.07	0.02*

*p< 0.05

**p< 0.01

Tablo 1'e bakıldığında kızların ve erkeklerin geleneksel dinî paranormal inanç ($t_{(184)}=2.31$, $p< 0.05$) büyü ($t_{(184)}=2.65$, $p< 0.01$) ve yaşam doyumu ($t_{(184)}=2.33$, $p< 0.05$) puanlarının kızların lehine farklılaştığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle kızlar erkeklere oranla geleneksel dinî paranormal inanca ve büyüye daha fazla eğilim göstermektedir. Bununla birlikte kızların yaşam doyumu düzeyleri de erkeklere göre daha yüksektir. Fakat, yapılan analizlerde klasik (dinî olmayan) paranormal inanç ($t_{(183)}=0.65$, $p=0.56$), geleceği bilme ($t_{(184)}=-0.26$, $p=0.787$), psişik güçlere inanç ($t_{(184)}=-0.68$, $p=0.494$), ruhçuluk ($t_{(183)}=0.36$, $p=0.726$), olağandışı yaşam formları ($t_{(184)}=0.13$, $p=0.889$), batıl inanç ($t_{(184)}=-1.38$, $p=0.195$) ve toplam paranormal inanç ($t_{(183)}=1.76$, $p=0.120$) ortalama puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 2: Yaş ve Öznel Gelir Durumu İle Paranormal İnanç, Geleneksel Dinî Paranormal İnanç, Klasik (Dinî Olmayan) Paranormal İnanç, Büyü, Geleceği Bilme, Psişik Güçlere İnanç, Ruhçuluk, Olağandışı Yaşam Formları, Batıl İnançlar ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu Analiz Sonuçları

	Yaş	Öznel Gelir Durumu
Paranormal İnanç	.016	.077
Geleneksel Dinî Paranormal İnanç	-.068	.059
Klasik Paranormal İnanç	.067	.066
Büyü	.047	.128
Geleceği Bilme	-.052	-.019
Psişik Güçlere İnanç	.073	.012
Ruhçuluk	.122	.088
Olağanüstü Yaşam Formları	.086	.062
Batıl İnançlar	.012	-.083
Yaşam Doyumu	-.070	.218**

**p< 0.01

Yaş ile paranormal inanç ($r=0.016$, $p=0.834$), geleneksel dinî paranormal inanç ($r=-0.068$, $p=0.358$) klasik (dinî olmayan) paranormal inanç ($r=0.067$, $p=0.367$), büyü ($r=0.047$, $p=0.521$), geleceği bilme ($r=-0.052$, $p=0.484$), psişik güçlere inanç ($r=0.073$, $p=0.322$), ruhçuluk ($r=0.122$, $p=0.097$), olağandışı yaşam formları ($r=0.086$, $p=0.243$), batıl inançlar ($r=0.012$, $p=0.876$) ve yaşam doyumu ($r=-0.070$, $p=0.344$) arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Öznel gelir durumu ile paranormal inanç ($r=0.077$, $p=0.295$), geleneksel dinî paranormal inanç ($r=0.059$, $p=0.426$) klasik (dinî olmayan) paranormal inanç ($r=0.066$, $p=0.372$), büyü ($r=0.128$, $p=0.082$), geleceği bilme ($r=-0.019$, $p=0.801$), psişik güçlere inanç ($r=0.012$, $p=0.875$), ruhçuluk ($r=0.088$, $p=0.233$), olağandışı yaşam formları ($r=0.062$, $p=0.398$) ve batıl inançlar ($r=-0.083$, $p=0.260$) arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Fakat öznel gelir durumu ile yaşam doyumu ($r=0.218$, $p< 0.01$) arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Tablo 3: Yaşam Doyumu ile Paranormal İnançlar, Geleneksel Dinî Paranormal İnançlar, Klasik Paranormal İnançlar, Büyü, Geleceği Bilme, Psişik Güçlere İnanç, Ruhçuluk, Olağandışı Yaşam Formları ve Batıl İnançlar Arasındaki İlişkiler İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu Analiz Sonuçları

	Paranormal İnançlar	Geleneksel Dinî Paranormal İnançlar	Klasik Paranormal İnançlar
Yaşam Doyumu	.296**	.303**	.195**
	Büyü	Geleceği Bilme	Psişik Güçlere İnanç
Yaşam Doyumu	.233**	.063	.236**
	Ruhçuluk	Olağandışı Yaşam Formları	Batıl İnançlar
Yaşam Doyumu	.108	.003	-.029

**p< 0.01

Tablo 3'e bakıldığında yaşam doyumu ile paranormal inançlar ($r=0.296$, $p<0.01$), geleneksel dinî paranormal inançlar ($r=0.303$, $p< 0.01$), klasik paranormal inançlar ($r=0.195$, $p< 0.01$), büyü ($r=0.233$, $p< 0.01$) ve psişik güçlere inanç ($r=0.236$, $p< 0.01$) arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Yaşam doyumu ile geleceği bilme ($r=0.063$, $p=0.395$), ruhçuluk ($r=0.108$, $p=0.145$), olağandışı yaşam formları ($r=0.003$, $p=0.965$) ve batıl inançlar ($r=-0.029$, $p=0.694$) arasında herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin Yaşam Doyumu ve Paranormal İnanç Alt Boyutlarına Ait Değişkenler Arasındaki İlişkiye Dair Çoklu Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları (Enter Yöntemi)

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	3.516	2.354		1.493	.137		
Geleneksel Dinî Paranormal İnanç	.192	.066	.231	2.888	.004	.300	.212
Büyü	.128	.119	.089	1.072	.285	.230	.080
Geleceği Bilme	.077	.129	.050	.599	.550	.060	.045
Psşik Güçlere İnanç	.509	.187	.203	2.722	.007	.244	.200
Ruhçuluk	-.092	.206	-.036	-.447	.655	.108	-.034
Olağandışı Yaşam Formları	-.129	.231	-.044	-.558	.578	.000	-.042
Batıl İnançlar	-.162	.263	-.048	-.617	.538	-.026	-.046
R= 0.374		R ² = 0.140					
F ₍₇₋₁₇₇₎ = 4.111		p= 0.000					

Geleneksel dinî paranormal inanç, büyü, geleceği bilme, psşik güçlere inanç, ruhçuluk, olağandışı yaşam formları ve batıl inançlar gibi değişkenlerin yaşam doyumunu hangi düzeyde yordadığını ortaya koymaya yönelik yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda bu yedi değişken, yaşam doyumunu puanlarındaki varyansın %14'ünü açıklamaktadır (R= 0.374, R²= 0.140, p<0.001).

Standardize edilmiş (β) regresyon katsayılarına bakıldığında yordayıcı değişkenlerin yaşam doyumunu üzerindeki görece önem sırasına göre geleneksel dinî paranormal inanç, psşik güçlere inanç, büyü, geleceği bilme, batıl inançlar, olağandışı yaşam formları ve ruhçuluk şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, geleneksel dinî paranormal inanç ve psşik güçlere inanç değişkenlerinin yaşam doyumunu üzerinde anlamlı yordayıcı oldukları, diğer beş değişkenin ise yaşam doyumunu üzerinde anlamlı yordayıcı olmadıkları tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan yaşam doyumunu denklemi şu şekildedir:

$$\text{YAŞAM DOYUMU} = 3.516 + 0.192 \text{GELENEKSEL DİNİ PARANORMAL İNANÇ} + 0.509 \text{PSŞİK GÜÇLERE İNANÇ}$$

4. Sonuç, Tartışma ve Yorum

Yapılan araştırmada geleneksel dinî paranormal inanca sahip olmanın ve büyüye inanmanın kızların lehine farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuçlar, ilgili hipotezin (H1) kısmen desteklendiğini göstermektedir. Fakat kız ve erkek öğrencilerin paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, geleceği bilme, psşik güçlere inanç, ruhçuluk, olağandışı yaşam formları ve batıl inançlar ortalama puanlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Dag (1999:729) yaşları 17-24 arasında değişen 350 kişi ile yaptığı araştırmada, batıl inanç ve olağanüstü yaşam formları puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını; paranormal inanç, büyücülük, geleceği bilme ve ruhçuluk puanlarının ise cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Yapılan başka bir araştırmada, kadınların erkeklere oranla toplam paranormal inanç, telekinezi, büyücülük, batıl inanç, ruhçuluk, olağanüstü yaşam formları ve geleceği bilme gibi paranormal inanç puanlarının daha yüksek olduğu, fakat gruplar arasında herhangi bir farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (Ara, 2015:172-173). Coleman (2013:40) 129 kişi ile yaptığı araştırmada, toplam paranormal inanç, geleneksel paranormal inanç, telekinezi, büyücülük, batıl inanç, ruhçuluk ve geleceği bilme gibi paranormal inanç puanlarının kadınların lehine anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Atbaşoğlu vd. (2003:34) tıp fakültesinde eğitim-öğretim gören 332 öğrenciyle yaptıkları araştırmada büyüsel düşünce puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını ve farklılaşmanın kadınların lehine olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen bulgular ile araştırmamızın bu bulgusu örtüşmektedir. Araştırmamızın bu bulgusuyla örtüşen başka araştırmalar da mevcuttur (Arslan, 2004; Williams vd., 2007; Kyendyebai, 2016). Fakat,

Ram vd. (2016:53) 89 katılımcı ile yaptıkları bir araştırmada, kadınların erkeklere göre paranormal inançlara daha çok inandıkları, fakat bu durumun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Huntley ve Peeters (2005:28) yaşları 18 ile 56 arasında değişen 69 kişi ile yaptıkları araştırmada, kadınların geleneksel dinî paranormal inanç, psişik güçlere inanç, büyü, batıl inanç ve ruhçuluk puanlarının; erkeklerin ise olağanüstü yaşam formları ve geleceği bilme puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Fakat kadınlar ile erkeklerin geleneksel dinî paranormal inanç, psişik güçlere inanç, büyü, batıl inanç, ruhçuluk, olağanüstü yaşam formları ve geleceği bilme puanlarının farklılaşmadığını tespit etmiştir. Hem Ram vd. (2016) hem de Huntley ve Peeters (2005) araştırmalarında elde ettikleri bu bulgular araştırma bulgumuzla çelişmektedir. Hem bizim araştırmamızda hem de başka araştırmalarda kadınlar erkeklere göre daha fazla paranormal inançlara inandığı sonucuna varılmıştır. Kadınların paranormal inançlara daha fazla inanması; facebook, twitter, instagram, youtube vb. sosyal medyada kadınların büyü, sihir, fal bakma gibi paranormal inançlara daha fazla başvurduğu izlenimini vermesi ve kadınların bunun etkisinde kalmış olması (1); geleneksel toplumlarda kadının daha fazla baskılanması, ezilmesi, şiddete maruz kalması gibi etkenlerden kaynaklı olarak bir kurtuluş arayışına girmesi ve bir umutla paranormal inançlara başvurması (2); mistik, sihir, büyü vb. paranormal inançların kadınlar tarafından daha cazibeli görülmesi (3) gibi etkenler sayılabilir. Bununla birlikte kızların geleneksel dinî paranormal inanç ve büyü puan ortalamalarının erkeklere oranla daha yüksek olması marjinalite teorisine göre yorumlandığında, kızların yaşam üzerindeki kontrolünün daha zor olması, marjinal toplumsal statüde daha çok dezavantajlı durumda olması ve daha çok yabancılaştırıcı etkilere maruz kalması gibi etkenler sayılabilir (Parladır ve Özkan, 2015:182). Arslan (2011:279) ise kızların erkeklere oranla daha çok paranormal inanç tutumlarına sahip olmasını, kızların normalüstü ve olağandışı şeylere daha meraklı olmasıyla açıklamıştır.

Araştırmamızın bir diğer sonucu ise yaşam doyumu puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Elde edilen sonuca göre yaşam doyumu puanlarının kızların lehine farklılaştığı tespit edilmiştir. Arslan (2018:654) 605 öğrenci ile yaptığı araştırmada kızların ve erkeklerin yaşam doyumu puanlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Coleman (2013:43) yaptığı araştırmada kadınların yaşam doyum puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu fakat gruplara arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını tespit etmiştir. Hem Arslan'ın (2018) hem de Coleman'ın (2013) araştırmalarında elde ettiği bu bulgular araştırma bulgumuzla çelişmektedir. Araştırma bulgumuzla örtüşmeyen başka araştırmalar da vardır (Yılmaz ve Aslan, 2013; Kermen vd., 2016:24; Şimşek ve Kalgı, 2018).

Hem yaş hem de öznel gelir durumu ile paranormal inanç ve paranormal inancın boyutları arasında herhangi bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat öznel gelir durumu ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, H4 hipotezi kısmen desteklenmiştir. Arslan (2018:660) araştırmasında, gelir düzeyi yüksek olanların yaşam doyumu düzeylerinin de yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ara (2015:170-171) 300 kişi ile yaptığı araştırmada, gelir düzeyi yüksek olan grubun gelir düzeyi düşük olan gruba oranla toplam paranormal inanç, telekinezi, büyücülük, batıl inanç, ruhçuluk, olağanüstü yaşam formları ve geleceği bilme gibi paranormal inançlara inanmaya daha eğilimli olduklarını, fakat gruplar arasında bir farklılaşmanın olmadığını tespit etmiştir. Yapılan başka bir araştırmada gelir düzeyi en yüksek olan grubun batıl inanç kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu ve gruplar arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın meydana geldiğini tespit etmiştir (Arslan, 2004:21). Arslan'ın (2004:24) bir diğer bulgusu ise katılımcıların yaş düzeyi ile batıl inanç kaygı durumları ile ilgilidir. Araştırmada, batıl inanç kaygı düzeyi en yüksek olan yaş grubunu 61 ve yukarısı oluştururken, en düşük ise 51-60 yaş düzeyleri arasında olan grup oluşturmaktadır. Bu sonuca göre yaş düzeyi batıl inanç kaygı düzeyi arasında doğrusal değil eğrisel bir ilişki mevcuttur.

Paranormal inanç ile yaş arasında her ne kadar bir ilişki tespit edilmese de korelasyon yönü pozitifdir. Bu iki değişken arasında bir ilişkinin tespit edilememesinin birkaç sebebi olabilir: Birincisi, örneklemin geniş bir yaş aralığına sahip olmamasından kaynaklanmış olabilir. Daha geniş

yaş aralığında bulunan kişilerle farklı araştırmalar yapıldığında farklı sonuçlar elde etmek mümkündür. İkincisi, katılımcıların eğitim düzeyleri ile ilişkili olabilir. Daha çok pozitivist kuramlarla eğitim-öğretim gören öğrencilerin mistik, ezoterik, olağanüstü vb. normal kabul edilmeyen inançlara inanması zor olabilir. Bunun yanında araştırmanın yapıldığı bölümler açısından bakıldığında, hemen hemen hiçbir programda din dersi bulunmamaktadır. Sadece sınıf öğretmenliğinde kısmen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi bulursa da bu yeterli düzeyde değildir. Üçüncüsü, örneklemin yaş düzeyinin bulunduğu dönem ile ilgili olabilir. Bu dönem, birey açısından bir dine ya da inanca bağlanma dönemidir. Bunun için bu dönemde din ya da inanç bireyler açısından sorgulanmaktadır. Başka bir ifade ile rasyonel olmayan inançların birey açısından bir anlam ifade etmediği söylenebilir.

Araştırmamızda paranormal inanç ile öznel gelir durumu arasında da herhangi bir ilişki tespiti edilmemişti. Böyle bir sonucun elde edilmesinde örneklemin bulunduğu sosyo-ekonomik çevreyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Çünkü örnekleminin büyük bir kısmı gelir düzeylerinin orta ve ortanın altı olduğunu belirtmişti. Araştırmanın bulgusu bu anlamda değerlendirildiğinde sonuç makul karşılanabilir. Farklı sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan örneklerle araştırmalar yapıldığında farklı sonuçlar elde etmek mümkündür. Parlador ve Özkan'ın (2015:183) aktardığına göre, farklı ülkelerde çeşitli yaş grupları üzerinde yapılan araştırmalarda paranormal inançların işsizlik, düşük gelir, aşağı ailevi statü vb. sosyo-ekonomik durumlarla ilişkili olarak yükseldiğini, ancak bazılarının ise azalabildiğini ifade etmektedir.

Yaşam doyumu ile paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, büyü ve psişik güçlere inanç arasında anlamlı bir ilişki tespit edilirken; yaşam doyumu ile geleceği bilme, ruhçuluk, olağandışı yaşam formları ve batıl inançlar arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar, ilgili hipotezin (H2) kısmen desteklendiğini göstermektedir. Arslan (2018:664) yaptığı araştırmada, katılımcıların batıl inanç kaygı düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir. Arslan (2018) 605 kişi ile yaptığı araştırmada, batıl inançlar ile yaşam doyumu arasında herhangi bir ilişkinin olmadığını tespit etmiştir. Coleman (2013:49) 129 kişi ile anket tekniğine dayalı yaptığı araştırmada, yaşam doyumu ile paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, psişik güçlere inanç, büyücülük, batıl inanç, ruhçuluk, olağanüstü yaşam formları ve geleceği bilme arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir. Coleman'ın (2013:49) yaptığı bu araştırmada her ne kadar yaşam doyumu ile paranormal inanç ve boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmese de korelasyon yönünün pozitif yönde -yaşam doyumuyla büyücülük arasında negatif yönde bir korelasyon tespit edilmiştir- olduğu görülmüştür.

Kısaca, yaşam doyumu ile paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, büyü ve psişik güçlere inanç arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmişti. Böyle bir sonucun elde edilmesinde, araştırmanın Müslüman bir toplumda yapılmış olması, melek, cin, ruh vb kabul edilen inançların paranormal kabul edilmesi ve bunun Kuran'da yer alıyor olması, sosyal medyada bu tür kavramların yoğun bir şekilde vurgulanması ve bu kavramların bazı nesneler üzerinde somutlaştırılarak insanlarda ilgi uyandırması vb. durumlar etkili olmuş olabilir. Bunun yanında insanlar rasyonel dinden daha çok içinde keramet, mucize, büyü vb. mistik kavramları olan dinî daha çekici bulmuş olabilir ve bu tür durumlar kişilerin yaşam doyumlarına katkı sağlamış olabilir.

Paranormal inanca ait yedi boyut yaşam doyumu puanlarındaki varyansın %14'ünü açıkladığı görülmüştür. Bununla birlikte geleneksel dinî paranormal inanç ve psişik güçlere inanç değişkenlerinin yaşam doyumu üzerinde anlamlı yordayıcı oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre H5 no'lu hipotez desteklenmiştir. Haider (2019:3) 105 kişi ile yaptığı araştırmada paranormal inanca sahip olmanın yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığını bulmuştur. Ram vd. (2016:54) 89 hasta ile yaptıkları araştırmada paranormal inanca sahip olan hastaların yaşam doyumlarının daha yüksek olduğunu ve bu durumun, onların daha çabuk iyileşmelerini sağladığını tespit etmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

a. Türkiye'de paranormal inanç ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye ele alan araştırmalar istenen seviyede değildir. Bu iki konuyu birlikte ele alan araştırmaların istenen düzeye ulaşması için alana derinlik kazandıracak çalışmalar yapılmalıdır. Bununla birlikte araştırmamızda paranormal inançların yaşam doyumuna bir etkisinin olup olmadığını belirlemek amacıyla nicel yöntem kullanılmıştır. Daha farklı yöntemler veya modeller (örneğin, deneysel model) kullanılarak bilime katkı sağlanabilir.

b. Araştırmanın örneklemini Nizip Eğitim Fakültesinin Sosyal Bilgiler, Sınıf, Türkçe ve İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünden okuyan ve yaş ortalamaları 22.34 olan öğrencilerden oluşmaktadır. Daha farklı sosyo-demografik yapılara sahip örneklemeler seçilerek empirik çalışmaların yapılması gerekir.

c. Araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlara göre geleneksel dinî paranormal inanç ve büyü puan ortalamalarının kızların lehine farklılaştığı görülmüştür. Bu durum, her ne kadar kızların olağandışı ve normalüstü şeylere daha çok meraklı olduğu şeklindeki argümanlarla açıklanmaya çalışılsa da farklı kuram ve araştırmalara başvurmakta yarar vardır. Bunun için bu veriler inanç ve sosyo-kültürel bağlamında tekrardan sorgulanmalıdır.

d. Yaşam doyumu ile paranormal inanç, geleneksel dinî paranormal inanç, klasik (dinî olmayan) paranormal inanç, büyü ve psişik güçlere inanç arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Geleneksel dinî paranormal inanışlara sahip bir müslümanın yaşam doyumu düzeyinin yüksek olması makul karşılanmalıdır. Fakat dinde batıl inanç, boş inanç veya safsata olarak ifade edilen klasik paranormal inançların kişilerin yaşam doyumuna bir etkisinin olması eleştirel bir bakış açısıyla sorgulanmalıdır.

Kaynakça

- Ara, M. R. (2015). Correlation of the religious and the paranormal beliefs to personality. *The International Journal of Indian Psychology*, 2(17), 158-189.
- Arslan, H. (2018). Normatif ve popüler dindarlığın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Çankırı örneği. *Journal of Islamic Research*, 29(3), 642-66.
- Arslan, M. (2004). Kişilerin batıl inanç kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 9-34.
- Arslan, M. (2010). Paranormal inanç ölçeğinin Türkçe versiyonunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 23-40.
- Arslan, M. (2011). *Paranormalizm ve din*. Bilsam Yayınları.
- Arslan, M. (2015). Postmodern yeni dinsel kimlik ve paranormal inançlar. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 55-72.
- Atbaşoğlu, C., Kalaycıoğlu, C., Nalçacı, E. (2003). Büyüsel düşünce ölçeğinin Türkçe formunun üniversite öğrencilerindeki geçerlik ve güvenirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 31-41.
- Beck, U. (2014). *Risk toplumu: Başka bir modernliğe doğru*. Çev. Kâzım Özdoğan vd., İstanbul: İthaki Yayınları. (Orijinal baskı, 1986).
- Büyükoztürk, Ş., Kılış-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayınları.

- Coleman, S. (2013). *Paranormal beliefs: Relationship to embracing curiosity, the search for meaning and life satisfaction*. Submitted in partial fulfilment of the requirements of the bachelor of arts degree (Psychology Specialization) at DBS School of Arts.
- Dag, I. (1999). The relationship among paranormal beliefs: Locus of control and psychopathology in a turkish college sample. *Personality and Individual Differences*, 26, 723-737.
- Dağlı, A., Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *ESOSDER*, 15(59), 1250-1262.
- Deniz, M. E., Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. and Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Fatma, B. A. (2017/2). Öznel iyi-olma hali ile dini inançlar arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26, 165-202.
- Gündoğar, D., Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S., Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Haider, S. N. A. (2019). The link of paranormal belief with life satisfaction: the mediating role of orientation to happiness. *Annals of Behavioural Science*, 4(2-7), 1-5.
- Huntley, C., Peeters, T. (2005). Paranormal beliefs, religious beliefs and personality correlates. *Presented in Manchestor Metropolitan University*, 1-58.
- Kermen, U., İlçin Tosun, N., Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-29.
- Koç, Z. (2001). Rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan rehber öğretmenlerin iş - doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2), 395-410.
- Koçak, Ö. F. (2016). Kişilerarası çatışmalar ve yaşam doyumu ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1956-1977.
- Kuzgun, Y. (1972). Kendini gerçekleştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 162-172.
- Kyendyebai, G. (2016). Üniversite öğrencilerinde batıl ve paranormal inanç algısı üzerine bir çalışma: Çanakkale örneği. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özer, M., Karabulut, Ö. Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics*, 6(2), 72-74.
- Parladır, H. S., Özkan, D. (2015). Sosyal bilimlerde paranormal inançlara dair çalışmalar: Sekülerleşme ve inanç ikileminde modern birey ve toplum. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 172-202.
- Ram, D., Patil, S., Gowdappa, B. (2016). Level of paranormal beliefs and its relationship with explanatory models, treatment adherence and satisfaction. *Arch Clin Psychiatry*, 43(3), 51-55.
- Şimşek, E. (2011). *Örgütsel iletişim ve kişilik özelliklerinin yaşam doyumuna etkileri*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi.

-
- Şimşek, N., Kalgı, M. E. (2018). Dini Dogmatizm ve dindarlık bağlamında yaşam doyumu: Bir karma yöntemli yaklaşım. *Turkish Studies*, 13(4), 1137-1152.
- Vara, Ş. (1999). *Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyumu ve genel yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Williams, E, Francis, L. J, Robbins, M. (2007). Personality and paranormal beliefs: A study among adolescents. *Pastoral Psychology*, 56, 9-14.
- Yılmaz. E. ve Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 59-69.